

Arbetsmarknadsdepartementet

Yttrande över departementspromemorian Genomförande av EU:s direktiv om fri rörlighet för arbetstagare (Ds 2015:36)

Dnr A2015/1903/A

Hovrätten har följande synpunkter på förslaget om ”lag om skydd mot repressalier för den som utövar rätten till fri rörlighet för arbetstagare”

Huvudsyftet med den föreslagna lagen är att införa ett skydd mot ogynnsam behandling för den som inlett klagomål eller förfaranden för att göra gällande sin rätt till fri rörlighet och likabehandling enligt EU-rätten. Detta syfte framstår, vilket också framhålls i förslaget, i allt väsentligt som ett repressalieförbud av det slag som återfinns i 2 kap. 18-19 §§ diskrimineringslagen (2008:567).

Hovrätten anser att lagförslaget är problematiskt på följande punkter. För det första saknas i den föreslagna utformningen en tydlig rättsföljd för vad som händer då ogynnsam behandling faktiskt har skett. Det är enligt hovrättens mening önskvärt att lagen är komplett i detta hänseende.

För det andra kan en sådan lag vara problematisk ur systematisk synpunkt med tanke på att dess materiella syfte har tydliga likheter med diskrimineringslagens repressalieförbud. I förslaget anförs två argument mot en inkorporering av EU-rättens repressalieförbud i diskrimineringslagen. Det första argumentet är att det då skulle bli fråga om att införa förbud som redan finns i såväl EUF-fördraget och i förordningen 492/2011. Hovrätten anser emellertid att detta är en tveksam slutsats. Ett repressalieförbud, som sådant, framgår vare sig av artikel 45 i EUF-fördraget eller av förordningen. Om så vore fallet torde dessutom samma problem göra sig gällande beträffande den föreslagna lagen.

Det andra argumentet är att regelverkens syften skiljer sig åt eftersom diskrimineringslagens syfte är att skydda grundläggande mänskliga rättigheter medan artikel 45 i EUF-fördraget syftar till att främja fri rörlighet för arbetstagare inom EU. Detta resonemang synes dock något förenklat. Syftet med artikel 45 i EUF-fördraget och förordningen är inte enbart att genomföra den inre marknadens målsättningar mellan medlemsstaterna. Det framgår nämligen av EU-domstolens centrala rättspraxis att EU-fördragen är något mer än ett avtal som enbart skapar ömsesidiga skyldigheter mellan de avtalslutande staterna. EU-rätten är även avsedd att, oberoende av medlemsstaternas lagstiftning, skapa rättigheter som blir en del av de enskildas rättsliga arv. (se om det nu sagda rättsfallet 26/62, van Gend en Loos) Den rätt till fri rörlighet och rätten att inte bli diskriminerad som följer av artikel 45 på grund av nationalitet är följaktligen en individuell rättighet som tillkommer varje medborgare i EU. Rätten att inte bli diskriminerad på grund av nationalitet är inte heller beroende av efterföljande lagstiftning eller annan rättslig implementering. Den rätt som följer av EUF-fördraget och förordningen är således inte i något relevant hänseende väsensskild från de diskrimineringsförbud som återfinns i diskrimineringslagen. Enligt fast rättspraxis från EU-domstolen är denna rättighet en av de mest fundamentala rättigheterna som tillkommer de enskilda medborgarna i EU. Denna rättighet återfinns också i artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Av 1 kap. 10 § regeringsformen framgår också att medlemskapet i EU är en av statskicketets grunder.

Mot denna bakgrund anser hovrätten att innehållet i den föreslagna lagen lämpligen kan inarbetas i diskrimineringslagen där den systematiskt passar bäst. Vid behov kan diskrimineringslagen utökas med ett kapitel som särskilt reglerar det område lagförslaget omfattar.

I övrigt har hovrätten inga erinringar mot förslagen.

Detta ärende har handlagts av hovrättsråden Ann-Carin Glimstedt och Ola Zetterquist.

På hovrättens vägnar

Ann-Carin Glimstedt

Ola Zetterquist